

Ploegleider Bedrijfshulpverlening Dienst Justitiële Inrichtingen

Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening

Ploegleider
Bedrijfshulpverlening
Dienst Justitiële Inrichtingen

Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopiëren, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid.

1e druk, november 2011

© NIBHV

ISBN/EAN 978-94-90379-30-8

Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening

Postbus 8714, 3009 AS Rotterdam

Hoofdweg 240, 3067 GJ Rotterdam

E-mail: bhv@nibhv.nl

Website: www.nibhv.nl

Voorwoord

De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft, net als alle andere organisaties in Nederland, de verplichting om te beschikken over een operationele bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV-organisatie). De Arbeidsomstandighedenwet geeft aan dat een werkgever zorg moet dragen voor een BHV-organisatie, die aansluit bij de risico's zoals die binnen een bedrijf aanwezig zijn. Onder de BHV-organisatie verstaan we niet alleen de personen die een taak hebben binnen de BHV, maar ook alle middelen die de bedrijfshulpverleners (BHV'ers) nodig hebben en de voorzieningen, zoals die op de locatie aanwezig zijn.

De DJI heeft, mede naar aanleiding van de Schipholbrand in 2005, onderzocht wat van een BHV-organisatie binnen een (justitiële) inrichting verwacht kan en moet worden. In 2008 is het beleid van de DJI in onderstaande documenten omschreven.

1. Deskundigenadvies brandveiligheid in cellen en cellengebouwen, december 2009
2. Visie op Bedrijfshulpverlening in DJI-inrichtingen, augustus 2008
3. Operationeel Handboek Bedrijfshulpverlening DJI-inrichtingen, september 2008

Om adequaat op te kunnen treden als ploegleider moet een medewerker hiervoor voldoende opgeleid zijn, bijvoorbeeld door het volgen van de opleiding Ploegleider Bedrijfshulpverlening van het Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening (NIBHV). Deze opleiding is de basis voor het werken als ploegleider. Voor het werken binnen een (justitiële) inrichting is daarnaast het volgen van deze aanvullende module noodzakelijk.

In dit boek vindt u de extra les- en leerstof voor een medewerker die de rol van ploegleider vervult binnen de cellen en celgebouwen van een (justitiële) inrichting. Deze leerstof is aanvullend op de kennis en vaardigheden die opgedaan zijn tijdens een basisopleiding Ploegleider Bedrijfshulpverlening.

Onderstaande personen hebben een inhoudelijke bijdrage geleverd aan dit boek:

dhr. P. L. Bos (adviseur bedrijfshulpverlening DJI)
 dhr. E. Gosman (accountmanager opleidingsinstituut DJI)
 dhr. W. Linders (adviseur bedrijfshulpverlening DJI)
 dhr. R. Simonis (veiligheidskundige NIBHV)
 mw. E. Bonnema (onderwijskundige NIFV)
 dhr. R. Hofman (projectleider na- en bijscholing NIFV)
 dhr. P.J.A. Tolsma (senior adviseur NIFV)
 dhr. L. Witloks (adviseur lectoraat Brandpreventie NIFV)
 mw. I. Zommelink (onderwijskundige NIFV).

Wij bedanken hen hiervoor hartelijk.

Hoewel aan deze uitgave veel tijd en aandacht is besteed, kan het toch zijn dat er onvolkomenheden in voorkomen of dat u ideeën heeft om het boek te verbeteren. U kunt uw reactie doorgeven via de accountmanager BHV van het Opleidingsinstituut van de DJI.

ing. W. Papperse
 directeur NIFV

J.W.J.G. Ouwehand
 directeur NIBHV

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding	7
1 BHV en risico's in (justitiële) inrichtingen	9
1 Risico-inventarisatie en -evaluatie en brandveiligheidsanalyse	9
1.1 Brandveiligheidsanalyse	10
2 Specifieke risico's binnen (justitiële) inrichtingen	11
2.1 Justitiabelen	11
2.2 Cellen	12
Oriënterende opdrachten	13
Vragen	14
2 Ploegleider bij een (justitiële) inrichting	15
1 De centrale rol van de ploegleider	15
1.1 Interne taken	16
1.2 Externe taken	18
2 De rol van ploegleider tijdens een incident	18
2.1 Veranderende omstandigheden	19
Oriënterende opdrachten	20
Vragen	20
3 Scenario's	21
1 Verloop van een incident	21
2 Scenario Eerste hulp	25
3 Scenario Brand in een cel	26
4 Scenario Brand in een gemeenschappelijke ruimte	28
Oriënterende opdrachten	30
Vragen	30
Bijlage 1	
Scenario Letselongeval	31
Bijlage 2	
Scenario Brand	32
Bijlage 3	
Scenarioformulier	33
Index	34
Antwoorden op de hoofdstukvragen	35
Colofon	36

Inleiding

In dit boek komen de kennis en vaardigheden aan bod die ploegleiders BHV nodig hebben om goed te kunnen optreden binnen een (justitiële) inrichting. In het bijzonder gaat het hierbij om taken die uitgevoerd moeten worden bij een brand, bij een incident waarbij sprake is van letsel en bij een ontruiming.

In dit boek wordt er vanuit gegaan dat de deelnemer de inhoud van de opleidingen Basisopleiding Bedrijfshulpverlener, Basisopleiding Bedrijfshulpverlener module Dienst Justitiële Inrichtingen en de opleiding Ploegleider Bedrijfshulpverlening beheerst.

Na bestudering van deze module en het volgen van de bijbehorende lessen kan de deelnemer als ploegleider binnen een (justitiële) instelling veilig en voldoende effectief optreden bij brand- en letselscenario's.

Het examen

Het examen van de opleiding Ploegleider Bedrijfshulpverlener, module Dienst Justitiële Inrichtingen bestaat uit een theorie-examen met meerkeuzevragen en een praktijkexamen. Tijdens het praktijkexamen wordt beoordeeld of u de vereiste competenties voldoende beheerst.

Opzet boek

Het boek is opgebouwd uit een aantal hoofdstukken. In de linkerkantlijn staan steeds de belangrijkste begrippen uit de tekst aangegeven. Dit zijn de margebegrippen. Met behulp van deze begrippen kunt u snel zien wat de belangrijkste zaken uit de tekst zijn. Bovendien vergemakkelijken ze het zoeken in de tekst. De margebegrippen zijn opgenomen in de index. Indien relevant zijn oriënterende opdrachten en vragen opgenomen. De oriënterende opdrachten zijn bedoeld om u voor te bereiden op uw taak als Ploegleider BHV door te onderzoeken hoe de bedrijfshulpverlening in uw inrichting is geregeld.

Met behulp van de meerkeuzevragen kunt u zich voorbereiden op het theorie-examen. De antwoorden op die vragen vindt u achter in het boek.

Terminologie

In officiële stukken, zoals een Gebruiksvergunning, worden gebouwen waar mensen zijn ingesloten benoemd als cel- en cellengebouw. Daarom is deze benaming in dit document ook terug te vinden.

Werknemers uit de private sector en/of de sectoren Forensische Zorg en Jeugd van de DJI zullen zelf de vertaalslag, in benaming, naar hun eigen werkomgeving moeten maken.

Overall waar in dit boek 'hij' staat, kan ook 'zij' worden gelezen.

01

BHV en risico's in (justitiële) inrichtingen

De Nederlandse wetgeving geeft aan dat de bedrijfshulpverlening van een organisatie 'op maat' moet zijn. Hoe de bedrijfshulpverlening er dan precies uit moet zien, wordt alleen niet in de wet beschreven. De opbouw van de bedrijfshulpverlening hangt helemaal af van de organisatie zelf. De, eveneens wettelijk verplichte, Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) is een van de documenten die hierbij een belangrijke rol speelt. Binnen de DJI wordt gebruikgemaakt van de zogenoemde RIEporter® om de RI&E op te stellen.

Een ander belangrijk document is de door DJI verplicht gestelde brandveiligheidsanalyse van een (justitiële) inrichting.

De DJI is al meerdere jaren actief met het op maat inrichten van de bedrijfshulpverlening. In nauwe samenwerking met het veld is vormgegeven aan een bedrijfshulpverleningsorganisatie die goed kan optreden bij een brand, een incident met letsel en een ontruiming. Daarnaast is er ook aandacht voor het voortzetten van het primaire proces bij een incident.

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan het belang van de RI&E en de brandveiligheidsanalyse van een (justitiële) inrichting. Beide documenten bepalen mede hoe de BHV binnen een inrichting er uit gaat zien. Zo wordt duidelijk hoeveel verkenner, ontruimer en gidsen¹ noodzakelijk zijn naast de ploegleider om alle scenario's tot een goed einde te brengen. Beide documenten hebben ook invloed op de aanpak van de scenario's. Aan het eind van dit hoofdstuk worden enkele specifieke risico's binnen een (justitiële) inrichting besproken.

1 Risico-inventarisatie en -evaluatie en brandveiligheidsanalyse

Twee belangrijke documenten voor de BHV-organisatie zijn de Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) en de rapportage over de brandveiligheidsanalyse.

RI&E

De RI&E is een document dat door de Arbeidsomstandighedenwet verplicht is gesteld. Elke organisatie met een werkgever en één of meerdere werknemers moet beschikken over een RI&E. In een RI&E staan de risico's binnen de eigen organisatie beschreven. Dit kunnen bijvoorbeeld fysieke risico's zijn zoals het tillen van zware lasten, maar ook psychische risico's (bijvoorbeeld ploegendiensten) of risico's van arbeidsmiddelen.

PvA

Uit een RI&E volgt een lijst met punten waarmee de arbeidsomstandigheden verbeterd kunnen worden. De werkgever moet dan samen met de werknemers, vaak in de vorm van een ondernemingsraad (OR) of onderdeelcommissie (OC), deze punten evalueren en een plan van aanpak (PvA) maken. In dit PvA staan alle actiepunten vermeld die uitgevoerd moeten worden om de geconstateerde risico's te verminderen. In afbeelding 1.1 vindt u een voorbeeld van een actiepunt uit een PvA.

Risico		Risicoklasse
Brandrisico		
Bij de kookplaat op afdeling E ontbreekt de blusdeken.		III
Aanpak	Wie	Wanneer
Hang een blusdeken op de juiste plaats.	Hoofd facilitair	< 6 maanden

Afbeelding 1.1

actiepunt uit een plan van aanpak

¹ Meer en uitgebreidere informatie over de BHV-rollen binnen de DJI is te vinden in het Operationeel handboek Bedrijfshulpverlening DJI-inrichtingen.

hoger veiligheidskundige

Een RI&E is pas compleet als er ook een PvA is. Daarna kan pas de goedkeuring door een gecertificeerde kerndeskundige plaatsvinden. Binnen de DJI is dit altijd een hoger veiligheidskundige.

Binnen een inrichting is de preventiemedewerker verantwoordelijk voor het uitzetten van de RI&E en het PvA. De coördinator BHV vult het BHV-deel van de RI&E in. In een complete RI&E staan ook de risico's vermeld die de BHV'ers lopen als zij ingezet worden. De coördinator BHV zorgt ervoor dat de BHV voldoende aan de orde komt in de RI&E.

1.1 Brandveiligheidsanalyse

In het Operationeel Handboek Bedrijfshulpverlening DJI-inrichtingen komt de zogenoemde brandveiligheidsanalyse aan de orde. De opbouw van een BHV-organisatie hangt niet alleen af van de aantallen medewerkers en de aanwezige risico's (uit de RI&E), maar ook van de brandveiligheid van een gebouw. Om een goed beeld te krijgen van de brandveiligheid moet elke inrichting een brandveiligheidsanalyse uitvoeren.

brandveiligheids-
analyse

De brandveiligheidsanalyse bestaat uit drie stappen.

Stap 1 Beoordeling brandveiligheid van het gebouw

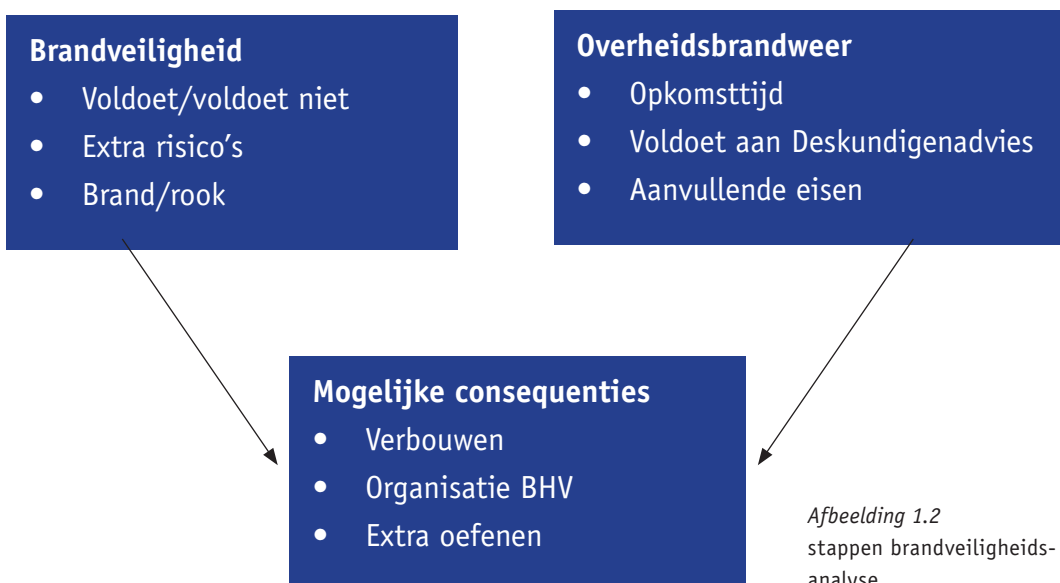
Bij de beoordeling van de bouwkundige en installatietechnische voorzieningen in relatie tot de brandveiligheid van het gebouw wordt onder andere gekeken of alle brandwerende scheidingen goed zijn en of de cellen een brandwerendheid hebben van minimaal 30 minuten. Het is mogelijk dat delen van een inrichting bijzondere eigenschappen hebben in relatie tot brand. Op sommige plaatsen kan de brandveiligheid groter zijn, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van een sprinkler. Kleiner is echter ook mogelijk, zoals in een heel groot compartiment zonder compenserende maatregelen.

compenserende
maatregelen

Stap 2 Hulpverlening door de overheidsbrandweer

De mogelijkheden en onmogelijkheden van de brandweer zijn ook van belang. Denk hierbij aan opkomsttijd, aantal voertuigen bij een eerste uitruk en afspraken over contact met justitiabelen.

Stap 3 Analyse van het gebouw in samenhang met de hulpverlening door de brandweer
Stap 1 en 2 samen leiden tot een beeld dat de coördinator BHV kan gebruiken om vorm te geven aan de BHV van de inrichting.

Afbeelding 1.2
stappen brandveiligheids-
analyse

*rapportage brand-
veiligheidsanalyse*

De rapportage over de brandveiligheidsanalyse is daarmee een belangrijk document voor de BHV. Voor een ploegleider is het belangrijk om in grote lijnen te weten wat er in het rapport over de brandveiligheidsanalyse staat. De brandveiligheidsstaat van (een deel van) de inrichting is belangrijke kennis die de ploegleider nodig heeft om goede beslissingen te nemen bij een ontruiming (bij een brandscenario). De mogelijkheden (opkomsttijd) en onmogelijkheden (contact met justitiabelen, complexiteit van de inrichting) van de lokale brandweer moeten bekend zijn om een goed inzetplan te maken bij brand en ontruiming. De ploegleiders in een inrichting moeten bekend zijn met de bijzonderheden uit de RI&E én uit de brandveiligheidsanalyse, die invloed kunnen hebben op het veilig inzetten van de BHV'ers. Voorbeelden hiervan zijn de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen of het niet intact zijn van een brandwerende muur.

De coördinator BHV en de ploegleiders moeten een duidelijk beeld hebben van de mogelijkheden en onmogelijkheden binnen de eigen inrichting.

2 Specifieke risico's binnen (justitiële) inrichtingen

Een (justitiële) inrichting is anders dan een gewoon bedrijf en juist dat zorgt ervoor dat de BHV binnen een (justitiële) inrichting extra aandacht nodig heeft. De in de vorige paragraaf beschreven RI&E geldt voor elk bedrijf. De brandveiligheidsanalyse is speciaal voor DJI ontwikkeld, maar zou een goed instrument zijn voor elk ander bedrijf. De BHV-aspecten die een (justitiële) inrichting zo bijzonder maken, zijn de justitiabelen en de aanwezigheid van cellen.

2.1 Justitiabelen

Justitiabelen verblijven voor korte dan wel lange tijd in een inrichting. Een justitiabele is niet te vergelijken met een werknemer of bezoeker in een bedrijf. Een medewerker weet over het algemeen zijn weg in het bedrijf te vinden en mag vrijwel overal komen. Een justitiabele kent alleen die delen van het gebouw waar hij mag verblijven. Op andere plaatsen in de inrichting komt hij uitsluitend met begeleiding. Ook bij een brand of ontruiming zal een justitiabele vrijwel altijd begeleid moeten worden.

Een tweede bijzonder aspect van een justitiabele is dat de Nederlandse overheid heeft besloten dat hij gedurende een bepaalde periode niet aan de maatschappij mag deelnemen. Bij een ontruiming moeten de justitiabelen wel het getroffen gebouw(deel) verlaten, maar tegelijkertijd moeten ze op het terrein en binnen de muren/hekken van de inrichting blijven.

Afbeelding 1.3
ingang (justitiële) inrichting

Een laatste bijzonder aspect van justitiabelen is dat de brandweer, in verband met haar eigen veiligheid, niet met hen in direct contact wil komen. Dat betekent dat bij een brand of een ontruiming de justitiabelen in de cel moeten zijn of verplaatst moeten worden naar een andere ruimte. Alleen dan kunnen de medewerkers van de brandweer hun werkzaamheden uitvoeren zonder bedacht te moeten zijn op de aanwezigheid van justitiabelen.

2.2 Cellen

De cel is de 'woonkamer' van een justitiabele. In de cel mag worden gerookt. Justitiabelen mogen echter niet onbeperkt persoonlijke goederen in de cel bewaren. Toch kunnen alle goederen samen, zoals kleding en etenswaar, een behoorlijke vuurlast hebben. Al met al is brand niet uit te sluiten, mede omdat brandstichting de meest voorkomende oorzaak van brand in een cel is.

De cel kan niet altijd zelfstandig door de justitiabele geopend worden. Daarvoor is dan de hulp van een medewerker van de inrichting nodig.

Afbeelding 1.4
gang met cellen in een
justitiële inrichting

*cel = subbrand-
compartiment*

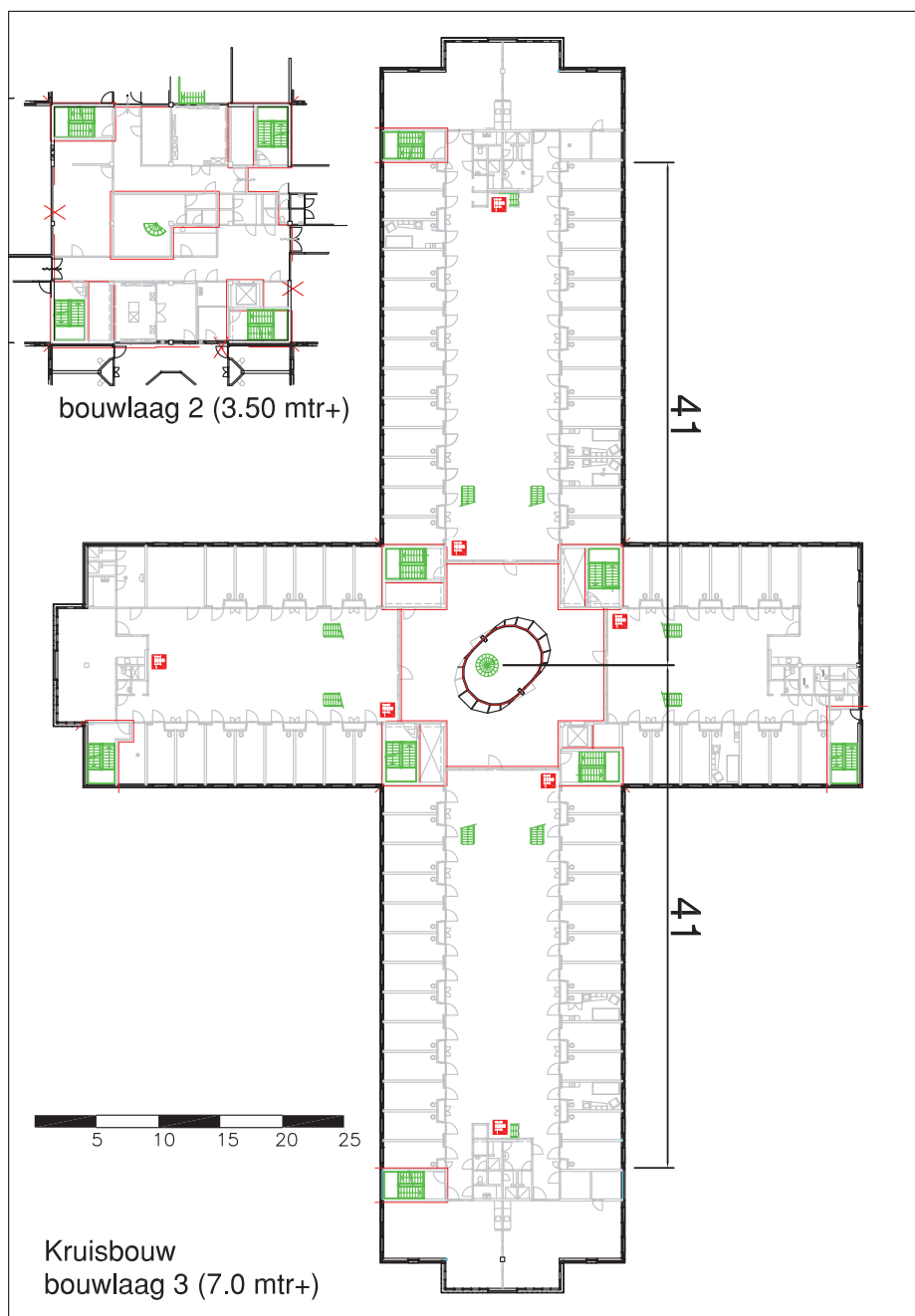
Elke cel is een zogenoemd subbrandcompartiment². Dat wil zeggen dat als de deur gesloten is en er brand uitbreekt in een cel, de brand gedurende 30 minuten in de cel blijft. De brandveiligheidsanalyse geeft informatie over de brandwerendheid van de cellen in een inrichting.

Handig en veilig voor de BHV'ers is dat de elektriciteit en de watervoorziening in een cel van buitenaf afgesloten kunnen worden. Als BHV'er leert u in de basisopleiding al dat de elektriciteit eerst afgesloten moet worden, voordat verdere blusacties ondernomen kunnen worden.

bouwworm inrichtingen

Een ander belangrijk aspect van cellen is de wijze waarop cellen in een gebouw gegroepeerd zijn. In het Operationeel Handboek wordt uitgegaan van een gang waaraan enkele cellen liggen. Binnen de DJI komen echter verschillende soorten gebouwen voor, zoals koepelgebouwen, (dubbel) kruisgebouwen en carrégebouwen. De verschillende bouwwormen hebben invloed op de wijze van ontruimen bij brand. De ploegleider zal samen met de coördinator BHV de nodige aandacht besteden aan het opstellen van goed passende ontruimingsprocedures.

² Een subbrandcompartiment maakt onderdeel uit van een brandcompartiment.

Afbeelding 1.5
plattegrond kruisgebouw

Oriënterende opdrachten

1. Vraag de RI&E BHV en het analysedocument van de brandveiligheidsanalyse op bij uw coördinator BHV en bespreek met hem de belangrijkste aspecten voor het optreden van de BHV.
2. Welke brandveiligheidsvoorzieningen zijn in uw inrichting aanwezig? Denk daarbij aan zelfsluitende deuren, herkenbare (sub)brandcompartimenten of compenserende maatregelen.

Vragen

1. Welke wettelijke verplichtingen gelden er voor de RI&E en de brandveiligheidsanalyse?
 - a. de RI&E is wettelijk verplicht en de brandveiligheidsanalyse niet
 - b. de RI&E en de brandveiligheidsanalyse zijn beide wettelijk verplicht
 - c. de RI&E en de brandveiligheidsanalyse zijn beide niet wettelijk verplicht
2. Wat is er zo bijzonder aan een (justitiële) inrichting?
 - a. de justitiabelen en de ligging van het gebouw
 - b. de justitiabelen en het niet verplicht zijn van de BHV
 - c. de justitiabelen en de cellen

02

Ploegleider bij een (justitiële) inrichting

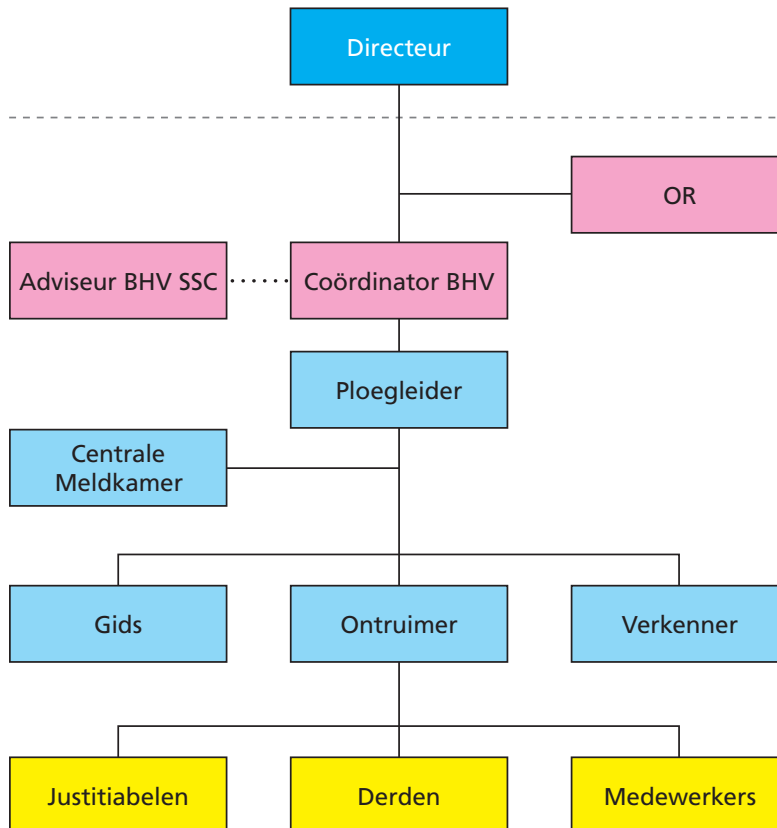
Een ploegleider die werkt in een (justitiële) inrichting speelt een centrale rol tijdens de bestrijding van incidenten binnen een (justitiële) inrichting. Als de BHV-organisatie aan het werk moet, staat de ploegleider in het centrum van de activiteiten en geeft hij leiding aan de BHV-inzet.

Van een ploegleider wordt veel verwacht, maar hij kan natuurlijk niet alles. Het moet voor de ploegleider duidelijk zijn waar zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen.

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de rol van de ploegleider binnen de DJI. Onderwerpen als veiligheid, communicatie en coördinatie komen aan de orde. Ook de relatie met de externe hulpverleningsdiensten komt aan bod.

1 De centrale rol van de ploegleider

In onderstaande figuur is het organisatieschema van de BHV bij de DJI opgenomen. De ploegleider staat in het midden van het schema en dat geeft ook duidelijk het belang van zijn rol aan. Tijdens een incident draagt hij zorg voor de aansturing van alle operationele functies en zorgt hij voor een goede aanpak van het incident. Daarnaast is de ploegleider de schakel naar de directie. Als een incident moet worden opgeschaald, zorgt de ploegleider er voor dat de directie wordt gealarmeerd.

Afbeelding 2.1
rollen BHV-organisatie

1.1 Interne taken

veiligheid BHV'ers

Het belangrijkste aspect dat in alle BHV-opleidingen wordt benadrukt, is de zorg voor de eigen veiligheid. Dat geldt voor alle BHV'ers en vanzelfsprekend ook voor de ploegleider. Omdat de ploegleider zorg draagt voor de hele inzet heeft hij hierin nog een extra rol. Hij moet ook meekijken en -denken over de veiligheid van alle ingezette en in te zetten BHV'ers. Om een zo goed mogelijk beeld te hebben van de inzet en de risico's die de BHV'ers daarbij lopen, is het voor de ploegleider van belang om zo dicht mogelijk bij het incident te zijn.

interne taken ploegleider

De ploegleider houdt het overzicht over het hele incident en besteedt daarbij vooral aandacht aan de BHV-taken die uitgevoerd moeten worden. Het voortzetten van het primaire proces is in principe geen taak van de ploegleider, maar een verantwoordelijkheid van de inrichtingsverantwoordelijke (zoals de wachtcommandant binnen de sector Gevangenissen). Vanzelfsprekend probeert de ploegleider wel zoveel mogelijk rekening te houden met het primaire proces.

voortzetten primair proces

Tijdens een incident werkt de ploegleider samen met de BHV'ers van de inrichting. De BHV'ers vervullen hierbij één of meerdere rollen. Zo kan een BHV'er eerst verkenner zijn om vervolgens de rol van ontruimer op te pakken of kan de gids, als hij de externe hulpverleningsdiensten op de plaats van het incident gebracht heeft, de rol van ontruimer oppakken.

Afbeelding 2.2
overleg ploegleider met BHV'ers

rollen BHV

Iedere BHV'er heeft tijdens zijn dienst een toegewezen rol en start bij de aanvang van een incident met die rol, zelfs zonder expliciete opdracht van de ploegleider. Tijdens een incident kan de ploegleider besluiten de BHV'er een andere rol te geven.

verkenners

- Verkenners

De eerste BHV'ers die iets voor de ploegleider gaan doen, zijn de verkenners. De verkenners zijn de ogen en de oren van de ploegleider op de plaats van het incident. De verkenners zorgen voor de eerste acties en geven informatie aan de ploegleider door. De ploegleider kan deze informatie gebruiken om:

- te beslissen over de inzet van extra BHV'ers
- de dienstdoende directeur of de externe hulpverleningsdiensten te (laten) alarmeren
- aan de dienstdoende directeur of de externe hulpverleningsdiensten door te geven dat de melding wordt ingetrokken.

ontruimers

- Ontruimers

De ontruimers hebben bij een brand een duidelijke taak. Zij beginnen met het ontruimen van het getroffen compartiment en voeren de ontruiming volgens procedure uit. (Zie hoofdstuk 4 Ontruiming van de Basisopleiding Bedrijfshulpverle-

gids

ner, module Dienst Justitiële Inrichtingen.) De ploegleider bewaakt deze werkzaamheden. Als de ontruimers moeten afwijken van de normale ontruimingsprocedure, bijvoorbeeld omdat de gebruikelijke vluchtweg geblokkeerd is, zal de ploegleider deze afwijking moeten meenemen in zijn beeld- oordeel- en besluitvorming en vervolgens passend reageren op deze veranderende omstandigheden. Bij incidenten anders dan brand, of bij een beperkte brand waarbij geen ontruiming noodzakelijk is, kunnen de ontruimers gezien worden als extra handen. Zij kunnen dan bijvoorbeeld ingezet worden voor het op afstand houden van omstanders of voor het voortzetten van het primaire proces.

- Gids

De gids zorgt voor het opvangen en begidsen van de externe hulpverleningsdiensten (brandweer, ambulancedienst en politie). Omdat de gids moet weten welke externe hulpverleningsdiensten wanneer aankomen, is de communicatie met de ploegleider belangrijk. Bij een brandmelding zal de brandweer met een bepaald aantal voertuigen komen. Dit aantal is door de coördinator BHV, in samenspraak met de brandweer, bepaald. De gids moet weten of hij één, twee of drie voertuigen kan verwachten. De ploegleider levert deze informatie aan de gids.

Een gids kan daarnaast ook ingezet worden voor het begeleiden van de brandweer naar de pompkamer van de sprinklerinstallatie, indien aanwezig.

Afbeelding 2.3

gids vangt brandweer op en begeleidt deze naar de plaats van het incident

CMK

- Centrale Meldkamer (CMK)³

De ploegleider staat in nauw contact met de CMK. De CMK is het doorgeefluik van informatie van en naar de inrichting, zoals naar de externe hulpverleningsdiensten en de directie.

Als alle taken en werkzaamheden op een rij worden gezet, wordt duidelijk dat de ploegleider in korte tijd veel informatie te verwerken krijgt. Zorg dan ook dat u als ploegleider zoveel mogelijk aantekeningen (met een tijdsaanduiding) maakt tijdens een incident. Los van het feit dat de ploegleider na afloop een rapport moet maken, is het opschrijven van handelingen en de daarbij bijhorende tijdstippen raadzaam. In de drukte van een incident kan het besef van tijd volledig verdwijnen. Na het incident kunt u samen met de gegevens die in de CMK vastgelegd zijn een goed verslag maken.

³ De CMK wordt ook wel centrale post, voorportier of meldkamer genoemd.

externe taken
ploegleider

1.2 Externe taken

Tijdens een incident heeft de ploegleider contact met de operationeel leidinggevendende van de externe hulpverleningsdiensten. Als de externe hulpverleningsdiensten ter plaatse komen, nemen zij de leiding van het incident over. Vanzelfsprekend voeren de externe hulpverleningsdiensten hun taken uit in overleg met de ploegleider. Mogelijk kan de BHV-organisatie nog hand- en spandiensten verrichten voor de hulpverleningsdiensten of kan zij locatiespecifieke informatie overdragen. Het is daarom noodzakelijk dat de ploegleider in de directe omgeving van de leidinggevende van de externe hulpverleningsdiensten blijft.

Afbeelding 2.4
ploegleider informeert brandweer

2 De rol van ploegleider tijdens een incident

beeld-, oordeel-, en
besluitvorming

Beeld-, oordeel-, en besluitvorming, ook wel BOB genoemd, is de belangrijkste taak voor de ploegleider.

Bij een melding mag de ploegleider er van uitgaan dat de verkenner en de ontruimers weten wat hen te doen staat en dat zij direct beginnen met het uitvoeren van hun BHV-taken. Vervolgens zal de ploegleider zich aan de hand van de gegevens van de melding en daarna aan de hand van de informatie van de verkenner en ontruimers een beeld moeten vormen van het incident. Aspecten die daarbij een rol kunnen spelen zijn onder andere:

- aantal betrokken justitiabelen en andere personen
Als alle justitiabelen zijn ingesloten, ziet de afhandeling van een brand er heel anders uit dan wanneer er nog meerdere personen in de getroffen ruimte aanwezig zijn. Denk bijvoorbeeld aan de bezoekerimte.
- kans op, al dan niet snelle, branduitbreiding
Iedere brand begint klein, maar een grote hoeveelheid brandbaar materiaal of brandbare vloeistoffen, zoals in een werkplaats, kan zorgen voor een snelle uitbreiding.
- beschikbaarheid personeel (tijdstip van de dag)
In de dagsituatie heeft de ploegleider de beschikking over meerdere personeelsleden die, in overleg met de inrichtingsverantwoordelijke, ingezet kunnen worden voor bijvoorbeeld de continuïteit van het primaire proces. Zeker bij de strenge regimes kan dit een belangrijke factor zijn.
- locatie van het incident in de inrichting
Op de ene plaats kan een incident sneller uit de hand lopen dan op een andere plaats. Zo kan een incident in de werkplaats, waar gereedschappen en justitiabelen aanwezig zijn, makkelijker escaleren dan een blessure die tijdens het sporten opgelopen wordt.

*locatiespecifieke
BHV-procedures*

Wanneer de ploegleider zich een beeld heeft gevormd van het incident, beoordeelt hij de situatie en neemt een besluit. Het Operationeel Handboek geeft in grote lijnen aan hoe de procedures er uit moeten zien. Binnen de inrichtingen is dit uitgewerkt in locatiespecifieke BHV-procedures.

optimale situatie

2.1 Veranderende omstandigheden

Tijdens een incident zullen de omstandigheden veranderen. In een optimale situatie zal de verandering volledig bedoeld zijn. De BHV'ers voeren hun inzet uit wat leidt tot een gebluste brand, een geholpen slachtoffer of een goed uitgevoerde ontruiming.

*minder optimale
situatie*

In een minder optimale situatie kan de verandering ook minder gewenst zijn. Een incident kan een omvang aannemen die te groot is voor de BHV. De brand breidt zich onverwacht uit, de rookontwikkeling is onverwacht groot, de externe hulpverlening laat langer op zich wachten. Het is aan de ploegleider om hier goed en snel op te reageren.

Het is aan de ploegleider om hier goed en snel op te reageren. Het kan ook zijn dat het primaire proces plotseling meer aandacht vraagt. Het is dan van belang daarvoor de juiste mensen in te schakelen, zodat de ploegleider zich kan concentreren op zijn 'eigen' incident.

crisismanagement

De ploegleider moet tijdig inschatten wanneer het crisismanagement gealarmeerd moet worden. Binnen elke inrichting is in het BHV-plan opgenomen op welk moment en onder welke omstandigheden moet worden opgeschaald naar het crisismanagement.

Afbeelding 2.5A

brandontwikkeling in gang van cellencomplex

Afbeelding 2.5B

beginnende brand in gemeenschappelijke ruimte

Veranderende omstandigheden komen altijd onverwacht en kunnen in omvang variëren van klein tot groot. Welke omstandigheden veranderen en wanneer is nooit vooraf te zeggen. Dit betekent dat een ploegleider altijd alert moet zijn tijdens een incident en in principe continue bezig is met:

- beeldvorming
- oordeelvorming
- besluitvorming.

Deze cyclus gaat net zolang door totdat het incident afgelopen is.

realistisch oefenen

Gelukkig komen daadwerkelijke incidenten in de praktijk weinig voor. Om als ploegleider toch voldoende ervaring op te doen met incidenten en veranderende omstandigheden, is het erg belangrijk om regelmatig zo realistisch mogelijk te oefenen. Het verdient aanbeveling om dit in de eigen inrichting met de eigen BHV'ers en de 'eigen' justitiabelen te doen.

Afbeelding 2.6
oefenen binnen de eigen
inrichting is belangrijk

Oriënterende opdrachten

1. Ga na welke afspraken er gemaakt zijn met de externe hulpverleningsdiensten over:
 - aantallen in te zetten voertuigen
 - plaats waar de voertuigen zich melden bij de inrichting
2. Ga in het calamiteitenplan van de inrichting na op welke momenten de directie gewaarschuwd moet worden.

Vragen

1. Welke uitspraak over de ploegleider is juist?
 - a. de ploegleider blust NOOIT een brand, dat doen de verkenners
 - b. de ploegleider draagt zorg voor de coördinatie van de inzet
 - c. de ploegleider is EINDverantwoordelijk voor de inzet
2. Wat is GEEN voorbeeld van een veranderende omstandigheid?
 - a. de verkenners melden de aanwezigheid van een zeer agressieve justitiabele
 - b. er is brand in twee cellen op één afdeling
 - c. de ontruimers zijn met zijn tweeën op een afdeling aan het werk

03

Scenario's

Scenario's spelen een belangrijke rol binnen (justitiële) inrichtingen. In het Operationeel Handboek wordt een drietal scenario's beschreven aan de hand waarvan de BHV binnen een (justitiële) inrichting wordt ingericht.

Een incident heeft een herkenbare structuur; de stappen die in de aanpak van een incident gezet moeten worden zijn in grote lijnen gelijk. Met behulp van specifieke scenario's in (justitiële) inrichtingen kan vooraf bekeken worden wat de belangrijke aspecten zijn bij de afhandeling van een incident.

In het boek Ploegleider Bedrijfshulpverlening van het NIBHV wordt uitgebreid stilgestaan bij het werken met scenario's. In dit hoofdstuk worden eerst de belangrijkste onderwerpen herhaald en vervolgens worden de belangrijkste taken van een ploegleider binnen de scenario's stap voor stap besproken.

Net zoals in het Operationeel Handboek wordt een ontruiming in dit hoofdstuk niet afzonderlijk beschreven. Een ontruiming waarbij de BHV een leidende rol heeft, zal vrijwel altijd een ontruiming zijn als gevolg van een brand. Een ontruiming als gevolg van een bommelding of als gevolg van een dreiging van buiten de inrichting (bijvoorbeeld hoog water) zal altijd uitgevoerd worden onder leiding van de inrichtingsverantwoordelijke.

1 Verloop van een incident

Het verloop van een incident is voor alle scenario's in grote lijnen gelijk.

1. Melding van een incident
2. Alarmeren en informeren van de BHV-organisatie
3. Ter plaatse gaan van de BHV-organisatie
4. De ploegleider analyseert en beoordeelt de melding
5. De ploegleider bepaalt het inzetplan
6. De ploegleider geeft opdrachten⁴
7. De ploegleider geeft leiding aan de inzet
8. De ploegleider handelt het incident af

1. Melding van een incident

De hulpverlening bij een incident begint met een melding. Dat kan door de automatische brandmeldinstallatie, maar ook door bijvoorbeeld een melding van een medewerker of een justitiabele.

Binnen een justitiële inrichting speelt de Centrale Meldkamer (CMK) bij het ontvangen van een melding een cruciale rol. Alle meldingen komen bij de CMK binnen en vanuit daar start de hulpverlening.

⁴ In het lesboek Ploegleider Bedrijfshulpverlening van het NIBHV staan de punten 4, 5 en 6 onder één punt omschreven. In dit boek zijn deze punten afzonderlijk omschreven.

Afbeelding 3.1
Centrale Meldkamer

2. Alarmeren en informeren van de BHV-organisatie

De alarmering van de BHV-organisatie zal door de CMK uitgevoerd worden. Ook de ploegleider wordt door de CMK van het incident op de hoogte gebracht. In veel inrichtingen gebeurt dat via alarmontvangers of portofoons.

Afbeelding 3.2
alarmontvanger

3. Ter plaatse gaan van de BHV-organisatie

Na de alarmering komt de BHV-organisatie in actie. De verkenner gaat direct naar de plaats van het incident en beginnen aan hun taak. De ontruimers beginnen met de ontruiming. De gids gaat naar de afgesproken aankomstplaats voor de externe hulpverleningsdiensten en vangt deze op. De ploegleider gaat naar een vooraf afgesproken plaats, bijvoorbeeld de plaats van het incident of de CMK.

4. De ploegleider analyseert en beoordeelt de melding

Aan de hand van de bij de melding verkregen informatie moet de ploegleider een inschatting maken van de situatie. Hij moet hierbij zaken als betrokken personen, mogelijke escalatie en, zo mogelijk, ook de voortzetting van het primaire proces betrekken.

Afbeelding 3.3
ploegleider analyseert en
beoordeelt melding

5. De ploegleider bepaalt het inzetplan

De volgende stap is om met behulp van aanvullende informatie het inzetplan te bepalen. De verkenner die ter plaatse komt, zullen meer informatie hebben over de daadwerkelijke situatie en vullen het beeld aan dat de ploegleider heeft van de situatie. Mocht er sprake zijn van zogenoemde veranderende omstandigheden, dan kan de ploegleider het 'normale' inzetplan bijstellen.

De ploegleider houdt bij het maken van een inzetplan altijd rekening met onvoorziene situaties en is continue bezig met het BOB-proces (beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming). Daarnaast moet de ploegleider altijd een reserveplan hebben voor als het incident anders loopt dan verwacht. Zo'n reserveplan wordt ook wel het *plan plus* genoemd. Aan de hand van een voorbeeld worden het *plan* en het *plan plus* toegelicht.

plan/plan plus

Een ploegleider krijgt een melding van brand in een cel.

*De eerste stap is het vormen van een mogelijk **beeld**. Met behulp van zijn parate kennis weet de ploegleider dat deze justitiabele geen persoon is die voor een ongewenste brandmelding zal zorgen en er waarschijnlijk echt iets aan de hand is. Hij weet ook dat er onmiddellijk twee verkenner handelend op kunnen treden. Naast de gids heeft de ploegleider ook nog twee extra BHV'ers paraat, die de rol van ontruimer op zich kunnen nemen. De ploegleider **oordeelt** dat dit incident met de vastgestelde en beoefende procedures goed afgehandeld kan worden.*

*De ploegleider **besluit** zelf naar de plaats van het incident te gaan.*

Bovenstaand voorbeeld is een situatie uit het boekje. Alles loopt zoals afgesproken en geoefend. In de praktijk blijkt vaak een incident net iets anders te lopen dan verwacht en om dergelijke situaties vóór te zijn is het van belang dat de ploegleider een *plan plus* maakt. Dit is een plan waarbij het net iets anders gaat dan 'normaal'. In het onderstaande voorbeeld is zo'n situatie uitgewerkt.

*Op de plaats van de brand aangekomen, ziet de ploegleider dat de verkenner er niet zijn. De ploegleider moet een nieuw **beeld** vormen. De ploegleider **oordeelt** dat er snel assistentie nodig is en **besluit** om twee ontruimers naar de cel te laten komen om de rol van verkenner over te nemen.*

Naast dit voorbeeld zijn talloze andere voorbeelden te bedenken. Het is aan de ploegleider om altijd alert te blijven op veranderende omstandigheden en liefst vooraf

te bedenken wat allemaal anders zou kunnen gaan en wat dit voor gevolgen heeft voor de inzet.

6. De ploegleider geeft opdrachten

Iedere BHV'er die een bepaalde rol vervult, zoals gids of verkenner, weet wat hij moet doen. Aan de hand van vaste afspraken en procedures begint elke BHV'er aan zijn rol, zonder contact te hebben gehad met de ploegleider. Zo gaan bij een brandmelding de twee verkenners direct naar de cel waar de melding vandaan komt; de gids gaat naar de afgesproken plaats en de ontruimers doen ook wat van hen verwacht wordt. Eenmaal aan het werk zullen de verschillende rollen contact hebben met de ploegleider om verslag te doen van hun waarnemingen en werkzaamheden.

Aan de hand van de informatie die de ploegleider heeft en na verloop van tijd ook krijgt, geeft hij opdrachten aan de verkenners, de ontruimers, de CMK en de gids. Zij koppelen de resultaten van hun acties terug (eventueel met behulp van de portofoon) en aan de hand daarvan stelt de ploegleider de opdrachten (indien nodig) bij.

De gegevens over een incident veranderen gedurende het incident, een brand ontwikkelt zich of wordt geblust, een bloeding wordt ernstiger of wordt gestopt. De ploegleider is continue bezig met het verwerken van bestaande en nieuwe informatie aan de hand waarvan, indien nodig, het inzetplan en de opdrachten worden aangepast.

7. De ploegleider geeft leiding aan de inzet

De ploegleider is de 'baas' van het incident. De uitvoering van deze rol is in sterke mate bepalend voor het verloop van het incident. In hoofdstuk 2 is hier al aandacht aan geschonken.

Bij een brand wordt bij aankomst van de brandweer de operationele leiding overgedragen aan de hoogst leidinggevende van de brandweer.

8. De ploegleider handelt het incident af

Als de situatie weer veilig is, kan de ploegleider het incident afhandelen. Hierbij wordt de leidinggevende van de getroffen afdeling geïnformeerd, de inzet wordt kort nabesproken met de ingezette medewerkers en de externe hulpverleners (indien nodig) en als laatste draagt de ploegleider zorg voor een verslag van de inzet. Dit verslag wordt overhandigd aan de coördinator BHV van de inrichting.

Soms kan het nodig zijn om uitgebreider aandacht te besteden aan nazorg, bijvoorbeeld wanneer er een ernstig gewond of dodelijk slachtoffer is gevallen. Alle (justitiële) inrichtingen hebben hiervoor afspraken gemaakt en deze vastgelegd in procedures. In veel gevallen zal de ploegleider, via de dienstdoende directeur, de juiste mensen inschakelen voor nazorg.

Afbeelding 3.4
inzet nabespreken met
betrokkenen

2 Scenario Eerste hulp

In deze paragraaf worden aan de hand van een voorbeeld stapsgewijs de verschillende momenten in het optreden van een ploegleider toegelicht. In bijlage 1 Scenario Letsel-geval (Eerste Hulp) is ter informatie het schema opgenomen waarin voor de verschillende rollen is aangegeven wat op welk moment verwacht wordt.

Tijdens de arbeid komt door een nog onbekende oorzaak een justitiabele in contact met een elektrische spanning van 220 Volt. Hierdoor raakt zijn hartslag dusdanig verstoord dat hij bewusteloos neervalt.

1. Melding van een incident
Een medewerker van de afdeling Arbeid meldt het incident bij de CMK.
2. Alarmeren en informeren van de BHV-organisatie
De CMK alarmeert de benodigde personen van de BHV-organisatie. Dat zijn in ieder geval de ploegleider en de verkenner.
3. Ter plaatse gaan van de BHV-organisatie
De beide verkenner gaan met de EHBO-koffer en de AED (indien aanwezig) naar de plaats van het incident. De ploegleider gaat in dit geval ook naar de plaats van het incident.
4. De ploegleider analyseert en beoordeelt de melding
In deze fase heeft de ploegleider de informatie van de werkmeester/arbeidsmedewerker ter plaatse en weet hij dat er in ieder geval één slachtoffer is en dat er sprake is van contact met elektriciteit. Hij geeft aan de verkenner door om goed op de eigen veiligheid te letten. Dit in verband met eventueel blootliggende elektriciteitsdraden en het mogelijk nog onder spanning staan van het slachtoffer.
5. De ploegleider bepaalt het inzetplan
De eigen veiligheid is het belangrijkste uitgangspunt bij het optreden van de BHV. In dit geval moet eerst de elektriciteit uitgeschakeld worden. De volgende stap in het inzetplan is de zorg voor het slachtoffer. Hiervoor is nadere informatie van de verkenner nodig.

Afbeelding 3.5
uitschakelen van de
elektriciteit

6. De ploegleider geeft opdrachten
De ploegleider werkt met goed opgeleide BHV'ers en kan daar voor een groot deel op vertrouwen. Het blijft echter belangrijk om altijd de werkzaamheden te controleren en eventueel aanvullende opdrachten te geven.

7. De ploegleider geeft leiding aan de inzet

De leiding over de inzet ligt bij de ploegleider. Aan het eind van een incident moet duidelijk zijn dat de BHV-inzet afgerond is en dat de leiding weer normaal is. De medewerkers gaan terug naar hun werkplek en ook de ploegleider hervat zijn reguliere werkzaamheden.

Afbeelding 3.6
ploegleider geeft leiding aan
inzet

De verkenner geeft aan dat reanimatie is ingezet en dat er ook sprake is van enkele brandwonden.

De ploegleider laat hierop onmiddellijk door de CMK de ambulancedienst alarmeren. Hij geeft eveneens aan dat de gids naar de vooraf afgesproken opvangplaats moet gaan en schakelt meerdere ontruimers in om de nog aanwezige justitiabelen naar hun cellen te verplaatsen.

8. De ploegleider handelt het incident af

Het slachtoffer wordt, volgens interne procedures, overgebracht naar het ziekenhuis en de ploegleider voert de hiervoor benodigde administratieve handelingen uit, zoals het opvragen van de naam en het adres van het ziekenhuis waar het slachtoffer heen gaat. De ploegleider draagt verder zorg voor het informeren van de verantwoordelijke functionaris.

Samen met de ingezette BHV'ers spreekt de ploegleider het incident en de afhandeling na. Goede punten worden besproken en leerpunten worden opgepakt. De ploegleider houdt zich ook bezig met de nazorg aan de direct betrokkenen (BHV'ers, personeel, justitiabelen en eventuele anderen).

Als laatste maakt de ploegleider een verslag voor de coördinator BHV.

3 Scenario Brand in een cel

In deze paragraaf worden aan de hand van een voorbeeld stapsgewijs de verschillende momenten in het optreden van een ploegleider toegelicht. In bijlage 2 Scenario Brand is ter informatie het schema opgenomen waarin voor de verschillende rollen is aangegeven wat van hem op welk moment verwacht wordt.

Het is woensdagnacht, ongeveer 02.15 uur. De automatische brandmeldinstallatie geeft een melding in cel 6 op de eerste verdieping.

1. Melding van een incident

De melding komt binnen op het brandmeldpaneel bij de CMK. Bij de meeste inrichtingen worden de benodigde functionarissen via de personenzoekinstallatie (PZI) direct

personenzoek-
installatie

van de melding op de hoogte gebracht door de automatische brandmeldinstallatie. In andere inrichtingen gebeurt dat onder andere via de portofoon.

2. Alarmeren en informeren van de BHV-organisatie
De CMK (of in sommige gevallen de automatische brandmeldinstallatie) draagt zorg voor de alarmering van de ploegleider, verkenner, gids en ontruimers.
3. Ter plaatse gaan van de BHV-organisatie
Vooral bij een brand is snelheid erg belangrijk. Iedereen moet vooraf weten wat van hem verwacht wordt. De verkenner gaat direct naar de cel waar de brandmelding vandaan komt. De ontruimers gaan naar het betrokken brandcompartiment. De gids gaat direct naar de plaats waar de brandweer aankomt. De ploegleider gaat naar de vooraf afgesproken plaats. Dat kan de CMK zijn, maar ook een plaats in de directe omgeving van het incident.

Afbeelding 3.7
sprinkler

4. De ploegleider analyseert en beoordeelt de melding
De ploegleider maakt gebruik van de informatie die hij krijgt van zijn verkenner en de CMK. De CMK heeft namelijk zicht op het brandmeldpaneel en kan zien of er eventueel nog meerdere melders door de brand geactiveerd zijn. Zo kan de ploegleider zich een steeds duidelijker beeld vormen.
5. De ploegleider bepaalt het inzetplan
Aan de hand van de verzamelde informatie bepaalt de ploegleider de inzet. Hierbij is de eigen veiligheid van de verkenner en de ontruimers leidend. Naast de veiligheid van het personeel speelt ook de veiligheid van de justitiabelen een belangrijke rol. Als er twijfels bestaan over de veiligheid, moet de verdere inzet worden overgelaten aan de overheidsbrandweer.
6. De ploegleider geeft opdrachten
De ploegleider houdt een goed overzicht van de totale inzet. Hij weet wie wat aan het doen is en weet ook waar iedereen is. Soms kan er sprake zijn van een incident met ernstige effecten. Zo'n incident kan niet alleen door de ploegleider worden afgehandeld vanwege de omvang van de calamiteit of de ernst van de schade of het letsel (bijvoorbeeld een justitiabele met brandwonden of grote schade aan een cel). In dergelijke gevallen draagt de ploegleider zorg voor het informeren van de verantwoordelijke functionarissen binnen de inrichting. In het calamiteitenplan van de inrichting is opgenomen wanneer welke functionarissen bij een incident betrokken moeten worden.
7. De ploegleider geeft leiding aan de inzet
De operationele leiding over de inzet ligt bij de ploegleider. Als de overheidsbrand-

weer ter plaatse is, ligt de operationele leiding bij de hoogst leidinggevende van de brandweer. Op het moment dat de brandweer weer inrukt, gaat de leiding weer terug naar de ploegleider.

Aan het eind van een incident moet duidelijk zijn dat de BHV-inzet afgerond is en dat de situatie weer normaal is. De medewerkers gaan terug naar hun werkplek en ook de ploegleider hervat zijn reguliere werkzaamheden.

Afbeelding 3.8
brandweer arriveert bij een
justitiële inrichting

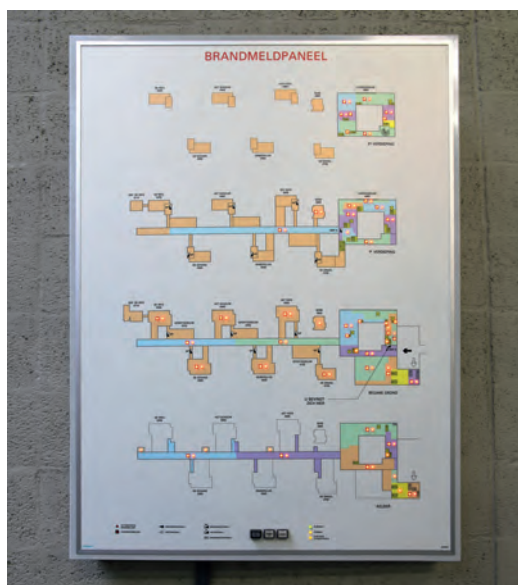
8. De ploegleider handelt het incident af
 Samen met de ingezette BHV'ers spreekt de ploegleider het incident en de afhandeling na. Goede punten worden besproken en leerpunten worden opgepakt. Indien nodig start hij aanvullende nazorg op.
 Als laatste maakt de ploegleider een verslag voor de coördinator BHV.

4 Scenario Brand in een gemeenschappelijke ruimte

In deze paragraaf wordt aan de hand van een voorbeeld stapsgewijs de verschillende momenten in het optreden van een ploegleider toegelicht. In bijlage 2 Scenario Brand is ter informatie het schema opgenomen waarin voor de verschillende rollen is aangegeven wat op welk moment verwacht wordt.

Het is donderdagavond ongeveer 23.30 uur. De justitiabelen zijn ingesloten. De automatische brandmeldinstallatie geeft een melding in de gemeenschappelijke ruimte bij afdeling B.

1. Melding van een incident
 De melding komt binnen op het brandmeldpaneel bij de CMK. Bij de meeste inrichtingen worden de benodigde functionarissen direct van de melding op de hoogte gebracht door de automatische brandmeldinstallatie.

Afbeelding 3.9
brandmeldpaneel

2. Alarmeren en informeren van de BHV-organisatie
De CMK (of in sommige gevallen de automatische brandmeldinstallatie) draagt zorg voor de alarmering van de ploegleider, verkenner, gids en ontruimers.
3. Ter plaatse gaan van de BHV-organisatie
Vooral bij een brand is snelheid erg belangrijk. Iedereen moet vooraf weten wat van hem verwacht wordt. De verkenner gaat direct naar de gemeenschappelijke ruimte waar de brandmelding vandaan komt. De ontruimers gaan naar het betrokken brandcompartiment. De gids gaat direct naar de plaats waar de brandweer aankomt. De ploegleider gaat naar de vooraf afgesproken plaats. Dat kan de CMK zijn, maar ook een plaats in de directe omgeving van het incident.
4. De ploegleider analyseert en beoordeelt de melding
De ploegleider maakt gebruik van de informatie die hij krijgt van zijn verkenner en via de CMK. De CMK heeft namelijk zicht op het brandmeldpaneel en kan zien of er eventueel nog andere melders door de brand geactiveerd zijn. Zo kan de ploegleider zich een steeds duidelijker beeld vormen.
5. De ploegleider bepaalt het inzetplan
Bij een brand in een gemeenschappelijke ruimte is de factor snelheid van nog groter belang dan bij brand in een cel. In veel gevallen kunnen de justitiabelen hun cel niet uit omdat de vluchtweg gevuld is met rook. Uitgaande van een gebouw dat voldoet aan het Bouwbesluit, is de cel voor de justitiabelen minimaal 30 minuten veilig. De prioriteit ligt nu op het blussen van de brand en het vervolgens rookvrij maken van de vluchtweg.

Afbeelding 3.10
voorbeeld handbediende sprinkler

6. De ploegleider geeft opdrachten
De ploegleider houdt een goed overzicht van de totale inzet. Hij weet wie wat aan het doen is en weet ook waar iedereen is. Een brand in een gemeenschappelijke ruimte, waarbij de justitiabelen in hun cel moeten blijven (terwijl in hun directe omgeving sprake is van brand), vraagt om de nodige aandacht voor de justitiabelen na de inzet. De ploegleider moet in een vroeg stadium zorgdragen voor dit proces en de benodigde functionarissen vroegtijdig laten alarmeren.
7. De ploegleider geeft leiding aan de inzet
De operationele leiding over de inzet ligt bij de ploegleider. Als de overheidsbrandweer ter plaatse is, ligt de operationele leiding bij de hoogst leidinggevende van de brandweer. Op het moment dat de brandweer weer inrukt, gaat de leiding weer terug naar de ploegleider.
Aan het eind van een incident moet duidelijk zijn dat de BHV-inzet afgerond is en dat de situatie weer normaal is. De medewerkers gaan terug naar hun werkplek en ook de ploegleider hervat zijn reguliere werkzaamheden.
8. De ploegleider handelt het incident af
Samen met de ingezette BHV'ers spreekt de ploegleider het incident en de afhandeling na. Goede punten worden besproken en leerpunten worden opgepakt.
Als laatste maakt de ploegleider een verslag voor de coördinator BHV.

In dit hoofdstuk zijn drie scenario's verder uitgewerkt. Dit betekent niet dat daarmee alle mogelijke situaties beschreven zijn. Het blijft belangrijk om met regelmaat verschillende scenario's binnen de eigen inrichting te oefenen. Hierbij kan begonnen worden met eenvoudige scenario's die stapsgewijs ingewikkelder worden. Een nieuwe oefening bevat altijd verbeterpunten van de vorige oefening, aangevuld met nieuwe aspecten.

Oriënterende opdrachten

1. Vergelijk de bestaande procedures in uw inrichting met de in dit hoofdstuk beschreven scenario's.
2. Worden in uw inrichting de scenario's op de beschreven wijze uitgevoerd? Zo nee, wat is er anders en waarom is dit zo?

Vragen

1. Wat is de juiste volgorde van handelen voor een ploegleider bij een brand?
 - a. de brandweer laten informeren; de directeur waarschuwen; beeld van het incident vormen
 - b. beeld van het incident vormen; operationele inzet sturen; incident nabespreken
 - c. de directeur waarschuwen; beeld van het incident vormen; operationele inzet sturen
2. Welke taken heeft de ploegleider na afloop van een incident?
 - a. cel laten schoonmaken, rapport maken en nabespreken met de ingezette BHV'ers
 - b. brandweer bellen, rapport maken en nabespreken met de ingezette BHV'ers
 - c. nabespreken met de ingezette BHV'ers en rapport maken

Bijlage 1

Scenario Letselongeval

Schema letselongeval						
	0 - 1 minuten	1 - 3 minuten	4 - 6 minuten	7 - 15 minuten	15 - 30 minuten	30 - 60 minuten
Centrale Meldkamer	Ontvangt melding	Draagt zorg voor externe communicatie en registratie interne communicatie				
Ploegleider	Ontvangt melding	Gaat naar centrale plaats	Draagt zorg voor interne communicatie en een gecoördineerde inzet			
Gids	Ontvangt melding	Verplaatst zich naar opvangpunt		Vangt ambulance op	Brengt ambulance naar plaats ongeval	Vangt eventueel andere hulpverleningsdiensten op
Verkenners	Ontvangen melding	Gaan naar ongeval met AED en verbandkoffer	Voeren behandeling uit		Volgen opdrachten ploegleider op of assisteren bij primair proces.	
Ontluimers	Ontvangen melding	Gaan naar plaats ongeval	Houden omstanders uit de directe omgeving		Volgen opdrachten ploegleider op of assisteren bij primair proces.	
Ambulance			Ontvangt melding		Komt ter plaatse	Neemt behandeling over

Bijlage 2 Scenario Brand

Schema brand						
	0 - 1 minuten	1 - 3 minuten	3 - 6 minuten	6 - 16 minuten	16 - 30 minuten	30 - 60 minuten
Centrale Meldkamer	Ontvangt melding	Draagt zorg voor externe communicatie en registratie interne communicatie				
Ploegleider	Ontvangt melding	Gaat naar centrale plaats	Draagt zorg voor interne communicatie en een gecoördineerde inzet			
Gids	Ontvangt melding	Verplaatst zich naar opvangpunt		Vangt brandweer op	Brengt brandweer naar brand	Vangt eventueel andere hulpverleningsdiensten op
Verkenners	Ontvangen melding	Gaan naar brand	Voeren blussing/ontruiming uit zolang de situatie dit toelaat		Volgen opdrachten ploegleider op of assisteren bij primair proces.	
Ontluimers	Ontvangen melding	Gaan naar getroffen compartiment	Halen justitiabele(n) uit bedreigd compartiment		Volgen opdrachten ploegleider op of assisteren bij primair proces.	
Brandweer	Ontvangt melding			Komt ter plaatse	Blust brand	

Bijlage 3

Scenarioformulier

Scenario	0 - 1 minuten	1 - 3 minuten	4 - 6 minuten	7 - 15 minuten	15 - 30 minuten	30 - 60 minuten						
	Centrale Meldkamer											
	Ploegleider											
	Gids											
	Verkenners											
	Ontruimers											

Index

B

beeld-, oordeel-, en besluitvorming 18
bouwworm inrichtingen 12
brandveiligheidsanalyse 10

C

cel = subbrandcompartiment 12
CMK 17
compenserende maatregelen 10
crisismanagement 19

E

externe taken ploegleider 18

G

gids 17

H

hoger veiligheidskundige 10

I

interne taken ploegleider 16

L

locatiespecifieke BHV-procedures 19

M

minder optimale situatie 19

O

ontruimers 16
optimale situatie 19

P

personenzoekinstallatie 26
plan/plan plus 23
PvA 9

R

rapportage brandveiligheidsanalyse 11
realistisch oefenen 19
RI&E 9
rollen BHV 16

V

veiligheid BHV'ers 16
verkenners 16
voortzetten primair proces 16

Antwoorden op de hoofdstukvragen

Hoofdstuk 1

1. a
2. c

Hoofdstuk 2

1. b
2. c

Hoofdstuk 3

1. b
2. c

Colofon

Het NIBHV is specialist op het gebied van uitgaven over bedrijfshulpverlening en VCA. In de webshop op www.nibhv.nl kunt u de uitgaven van het NIBHV bekijken en bestellen.

Een overzicht van de NIBHV-uitgaven.

BHV-uitgaven

- Basisopleiding Bedrijfshulpverlener
- Basisopleiding Bedrijfshulpverlener Eerste Hulp
- Basisopleiding Bedrijfshulpverlener Brandbestrijding en Ontruiming
- BHV in de petrochemische industrie
- Bedrijfshulpverlening in de OK
- Adembescherming voor de bedrijfshulpverlener
- Beheerder Brandmeldinstallatie
- Beheerder Ontruimingsalarminstallatie
- Coördinator/Hoofd Bedrijfshulpverlening
- De bedrijfshulpverlening in uw organisatie. Voorlichting en instructie BHV
- Gebruik AED
- Gevaarlijke Stoffen Bedrijfshulpverlening
- Handleiding BHV 2010. Oplossingen voor uw bedrijf
- Handleiding Kleine blustoestellen
- Handleiding Omgaan met alarmmeldingen
- Informatiebrochure NIBHV
- Instructiekaarten E-learning Bedrijfshulpverlener (naslagwerk voor cursisten)
- Omgaan met bommeldingen
- Ontruiming van schepen
- Ontruimingsplannen en -oefeningen
- Ploegleider Bedrijfshulpverlening
- Preventiecontrole en bedrijfshulpverlening
- Preventiemedewerker
- Salvage en bedrijfshulpverlening
- Vakblad NIBHV-VEILIGHEID (kwartaalblad)
- Wat te doen bij brand in uw bedrijf

Anderstalige BHV-uitgaven

- AED User Guide (Engelse Gebruik AED)
- Emergency Response in your organisation
- Emergency Response Officer: Basic Training (Engelse Basisopleiding BHV)
- Small Fire-Extinguishing Devices (Engelse Handleiding kleine blustoestellen)
- What to do in case of fire (Engelse Wat te doen bij brand in uw bedrijf)

VCA-uitgaven

- Basisveiligheid VCA
- Veiligheid voor Operationeel Leidinggevend VCA

Anderstalige VCA-uitgaven

- Basic Elements of Safety SCC and Safety for Operational Supervisors SCC (gecombineerde Engelse uitgave van Basisveiligheid VCA en VOL-VCA)

Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening

Het Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening (NIBHV) is opgericht op initiatief van het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid (NIFV) en het Oranje Kruis. Het NIBHV houdt zich bezig met het produceren van kwalitatief hoogwaardige producten op het gebied van de bedrijfshulpverlening.

In dit boek vindt u de les- en leerstof voor een medewerker die de rol van ploegleider vervult binnen een justitiële inrichting. Deze leerstof is aanvullend op de kennis en vaardigheden die zijn opgedaan tijdens de opleiding Ploegleider BHV.

NIBHV

Hoofdweg 240
3067 GJ Rotterdam
Postbus 8714
3009 AS Rotterdam
T 010 289 28 88
F 010 289 28 80
bhv@nibhv.nl
www.nibhv.nl